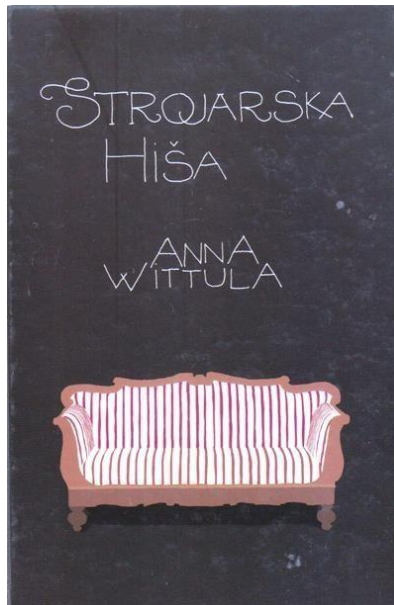

Književne osebe v romanu *Strojarska hiša* (SLOVENSKI JEZIK ALI KNJIŽEVNOST)

RAZISKOVALNA NALOGA

Slika 1: Naslovnica romana *Strojarska hiša*
(Vir: Pia Peršuh)

Avtorica: Pia Peršuh, 9. b
Mentorica: Dr. Renata Debeljak

Ptuj, 2025

ZAHVALA

Najprej bi se rada zahvalila svoji mentorici dr. Renati Debeljak, prof. slovenščine. Brez nje mi zagotovo ne bi uspelo ustvariti takšne naloge, saj me je res spodbujala od začetka do konca. Od samega začetka do konca naloge me je usmerjala in me spodbujala in sem ji res zelo hvaležna. Brez nje zagotovo ne bi ustvarila takšne raziskovalne naloge.

Zahvale gredo tudi mag. Vojku Jurgecu, prof. angleščine, za angleški prevod mojega povzetka.

Nazadnje pa bi se zahvalila še moji družini, ki me je spodbujala in mi nudila podporo med časom mojega raziskovanja.

POVZETEK

Raziskovalna naloga z naslovom *Književne osebe v romanu Strojarska hiša* se osredotoča na predstavitev opisa in oznake tako glavnih kot tudi stranskih književnih oseb v romanu Anne Wittula *Strojarska hiša* iz prve polovice 19. stoletja. Nastopajo tako fiktivne kot tudi realne književne osebe. Roman namreč govori o ugledni ptujski družini Wundsam, ki živi tipično meščansko življenje. V romanu so osebe zelo dobro tako opisane kot tudi okarakterizirane. Težišče ni postavljeno zgolj na predstavitev oseb omenjene družine, ampak so zanimive tudi ostale družine in osebe, ki imajo v romanu pomembno mesto; med temi se poleg fiktivnih (izmišljenih) pojavljajo tudi realne zgodovinske književne osebe in družine, ki so takrat na Ptujju živele in delovale kot npr. župan, zdravnik, trgovec idr. Zanimivo je pri tem opazovati, kateri poklici so bili takrat pomembni in zastopani v romanu.

KLJUČNE BESEDE: strojarstvo, roman, Anna Wittula, književna oseba, Ptuj.

SUMMARY

The research paper entitled *Književne osebe v romanu Strojarska hiša* focuses on the description and characterisation of both the main and secondary literary characters in Anne Wittula's novel *Strojarska hiša* from the first half of the 19th century, in which both fictional and real literary characters are featured. The book is about the prominent Wundsam family from Ptuj, who live a typical bourgeois life. The characters are very well described and characterised in the novel. The focus is not only on the presentation of the family members but also on the other families and individuals who play an important role; among them, in addition to the fictional ones, some real historical literary characters and families lived and worked in Ptuj at the time, such as the mayor, the doctor, the merchant, etc. It is interesting to see which professions were important at the time and are represented in the novel.

KEYWORDS: tannery, novel, Anna Wittula, literary character, Ptuj.

KAZALO

1 UVOD.....	5
1.1 Namen in cilji naloge.....	5
1.2 Struktura naloge.....	6
1.3 Metode dela	6
1.4 Hipoteze.....	7
2 TEORETIČNI DEL.....	8
2.1 Anna Wittula in njeno literarno ustvarjanje.....	8
2.1.1 Roman <i>Strojarska hiša</i>	8
2.2 Strojarska dejavnost na Ptujju	9
2.3 Književna oseba.....	10
2.3.1 Karakterizacija.....	10
3 EMPIRIČNI DEL	12
3.1 Književne osebe v romanu <i>Strojarska hiša</i>	12
3.1.1 Realne zgodovinske osebnosti.....	12
3.1.2 Realne književne osebe	17
3.1.3 Fiktivne književne osebe	22
3.1.3.1 Glavne osebe.....	24
3.1.3.2 Stranske osebe	26
3.2 Poklici in dejavnosti	29
4 REZULTATI IN DISKUSIJA.....	30
5 ZAKLJUČEK.....	33
6 VIRI IN LITERATURA.....	34
6.1 Spletna literatura in viri	34

KAZALO SLIK

Slika 1: Naslovnica romana <i>Strojarska hiša</i>	1
Slika 2: Pogled na cehovsko četrt z desnega brega reke Drave konec 19. stoletja.....	10

1 UVOD

Sem Pia Peršuh in obiskujem 9. razred osnovne šole Olge Meglič Ptuj. V letošnjem šolskem letu pišem že svojo drugo raziskovalno nalogo. Ker v prostem času rada berem, sem se letos odločila za raziskovalno nalogo na področju književnosti. Najprej sem se vprašala, kaj bi sploh rada raziskovala in katero knjigo bi izbrala. Ob tem sem se spomnila naše lanske devetošolke Eve Hvalec, ki je imela lani zanimivo raziskovalno nalogo, v kateri je raziskovala Ptuj kot književni prostor v romanu *Strojarska hiša* avtorice Anne Wittula.

Ne samo da mi je bil roman, ki sem ga na skupnih pripravah spoznala, zelo všeč, ker se dogaja na Ptuj, mojem rojstnem mestu, bil je tudi izjemen in bogat vir raznolikih podatkov. Ko pa mi je Eva povedala, da ji je komisija ob koncu predstavitve namignila, da bi lahko kot nadgradnjo raziskovala tudi književne osebe v omenjenem romanu, mi je to ostalo nekje v spominu in tako je bila odločitev sprejeta.

Najprej sem se lotila zgolj hitrega branja romana, kateremu je nato sledilo podrobno branje, izpisovanje literarnih oseb, zgodovinskih osebnosti, pozornost sem namenjala tudi poklicem, karakterju oseb idr.

Pri raziskovanju oz. analizi romana me je predvsem zanimalo sledeče:

- katere književne osebe se v romanu pojavijo kot glavne, katere kot stranske;
- kakšna je njihova zunanost, kako se oblačijo, kaj so po poklicu;
- kakšen je njihov karakter;
- katere realne zgodovinske osebnosti so v romanu omenjene glede na čas, v katerem se roman dogaja;
- katere izmed literarnih oseb so realne in katere fiktivne (izmišljene).

In začela je nastajati zasnova, ki je prerasla v zanimivo raziskovalno nalogo.

1.1 Namen in cilji naloge

Moj namen in obenem cilji raziskovanja je natančno predstaviti glavne in stranske književne osebe, njihovo zunanost in karakter, pregledno predstaviti vse zgodovinske osebnosti, ki se v romanu pojavijo in zakaj.

Težišče raziskovanja je usmerjeno v družino Wundsam, njene osebe in karakter le-teh. Obenem je namen prikazati tudi življenjsko drevo te družine, saj so letnice rojstev, porok in smrti določenih članov družine tudi natančno navedene.

Ker pa spada k opisom oseb tudi poklic, ki lahko vpliva na karakter le-teh, sem pozornost namenila tudi temu, da sem pregledno navedla tudi vse poklice in funkcije posameznih oseb, ki se v romanu pojavijo.

1.2 Struktura naloge

Naloga je sestavljena iz teoretičnega in empiričnega dela.

V prvem (teoretičnem) delu sem predstavila namen in cilje naloge ter njeno strukturo, metodologijo dela, s katero sem si pomagala pri izdelavi naloge, temo oz. področje, ki me je zanimalo. Prav tako je pregledno predstavljeno življenje Anne Wittula in njeno literarno delo. Na kratko je predstavljen roman *Strojarska hiša*, strojarska dejavnost na Ptujju, podane so teoretske osnove književne osebe in karakterizacije.

V drugem (empiričnem) delu so najprej predstavljene realne zgodovinske osebnosti. Nato sledi predstavitev vseh realnih književnih oseb, ki vplivajo na potek dogajanja, in njihova karakterizacija. Posebno poglavje je namenjeno fiktivnim (izmišljenim) književnim osebam in njihovi karakterizaciji. Na koncu pa so pregledno navedeni vsi poklici in funkcije, ki sem jih v romanu zasledila.

Nalogo sem zaključila z razpravo, kjer sem hipoteze, ki sem si jih zastavila na začetku, ovrgla ali potrdila.

1.3 Metode dela

Pri izdelavi raziskovalne naloge sem uporabila različne metode dela:

- Najprej sem se posvetovala z mentorico, izbrali sva temo, se organizirali in naredili okvirni načrt.
- Na podlagi teme raziskovalne naloge sem določila naslov naloge.

- Za teoretični del je bilo potrebno poiskati in prebirati literaturo o književni osebi, karakterizaciji oseb, času, zgodovinskih dejstvih glede strojarske dejavnosti na Ptuju v prvi polovici 19. stoletja, podatke o avtorici Anni Wittula ter njenem literarnem ustvarjanju.
- Največ pozornosti in časa sem namenila branju romana *Strojarska hiša* ter izpisovanju podatkov o književnih osebah, njihovih opisih in karakterizaciji ter poklicih in dejavnostih, ki so jih posamezne osebe opravljale.
- Metodo interpretacije, analize in sinteze sem uporabila pri branju knjige.
- Z induktivno metodo sem poskušala na podlagi posamičnih in posebnih dejstev priti od opazanj konkretnih primerov in dejavnikov do sklepa o splošni sodbi in splošnih sklepeh. Iz česar sledi, da sem poskušala na podlagi posameznih dejstev ugotoviti, katere so glavne in katere stranske osebe, kakšen je njihov karakter, katere so »pozitivne«, katere »negativne« osebe idr.
- Z metodo sinteze sem pojasnjevala rezultate analize dela.
- Zastavljene hipoteze sem potrdila ali ovrgla s pomočjo metode sklepanja (na podlagi pridobljenega znanja in dokazov).

1.4 Hipoteze

Raziskovalna naloga temelji na treh raziskovalnih hipotezah:

H1 Družina Wundsam je sicer fiktivna, delno pa temelji na realnih okoliščinah.

H2 Roman *Strojarska hiša* ni samo zgodba o družini Wundsam, ampak je bogat vir o realnih osebah in zgodovinskih osebnostih.

H3 Tilli Wundsam v določenih segmentih karakterizira pisateljčino mamo Anno Landwehr.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Anna Wittula in njeno literarno ustvarjanje

Pisateljica Anna Wittula se je rodila 22. 4. 1861 v Mariboru. V družini je bilo šest otrok in Anna je bila drugo rojena. Oče je bil železniški uradnik Juliusa Ungerja iz Gradca, mama Anna, rojena Landwehr, pa hčerka barvarskega mojstra na Ptuju. Ker je bil oče zaradi službovanja pri družbi južne železnice večkrat premeščen, se je družina veliko selila. Anna se je s starši odselila iz rodnega Maribora na Dunaj, kjer je začela s šolanjem. Leta 1877 je šolanje nadaljevala v Steinbrücku in končala pri uršulinkah v Ljubljani. Svojega bodočega moža je spoznala na Ptuju, kjer je bila pri teti Lauri Mayer na krajšem obisku. Njen bodoči mož Fritz Wittula je bil takrat pionirski nadporočnik, kasneje je postal uradnik južne železnice. Poročila sta se leta 1892. V njunem zakonu so se jima rodili štiri otroci, in sicer Eva, Friedrich Clemens Julius, Anna in Valter. Pisati je začela zelo pozno. Njeno prvo delo je bilo *Das Gerberhaus (Strojarska hiša)*, ki ga je objavila leta 1914 v nemškem časopisu. *Das Gerberhaus* je družinski roman, ki obravnava motive iz hiše starega očeta na Ptuju. Roman je nastal na podlagi družinske kronike z naslovom *Das Landwehrhaus*, ki jo je pisateljica leta 1908 napisala z namenom, da bi jo kot darilo za rojstni dan podarila ostarelemu očetu. Kasneje so v nemškem časopisu začela izhajati tudi druga njena dela, in sicer roman *Venus von Candussihof*, v katerem opisuje Celje, novele Bratov Grimm in *Die süße Schäferin*, ter roman *Die Jungfer Nannett vom Goldenen Straußen*, v katerem obravnava motive iz predmarčnega Ptuja. Anna Wittula je umrla 3. 3. 1918 v Gradcu zaradi posledic težke operacije želodca. Njena dela so v knjižni izdaji izšla šele po njeni smrti. Njen knjižni prvenec, *Das Gerberhaus*, je izšel na Dunaju leta 1914, ostali romani pa v Gradcu v dvajsetih letih prejšnjega stoletja.¹

2.1.1 Roman *Strojarska hiša*

Roman *Strojarska hiša* je izšel leta 1914, ki ga je pisateljica objavila v nemškem časopisu pod imenom *Das Gerberhaus*. Roman govori o Ptujskem strojarskem mojstru Henriku Wundsamu in njegovih otrocih. Družini Wundsam se je po sedmih hčerah končno rodil sin Georg. Vendar silno veselje ni trajalo dolgo, saj je dojenček umrl. Na srečo je družina smela posvojiti otroka, ki se je rodil neporočeni, gluhonemi grbavki, ki zanj ne bi mogla skrbeti. Prva leta je v hiši vladala sreča,

¹ Habjanič, 2020.

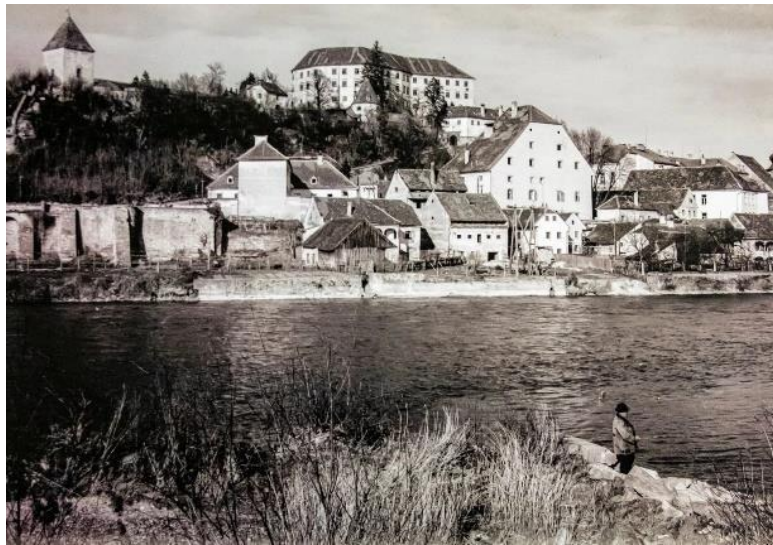
a z odraščanjem je Georg postajal vse bolj razvjen in težaven. Pri osmih letih je izvedel, da so ga posvojili, kar je njegovo življenje poslabšalo, saj Georg ni kazal zanimanja za strojarstvo, čeprav so si vedno prizadevali, da bo prav on prevzel strojarstvo. Georg je bil popolno nasprotje svojih sester – Wundsamovih hčera. Te so bile ponos strojarjevih. Med vsemi hčerami je bila najlepša in najpametnejša Tilli, ki edina od sester ni doživela srečnega zakona, saj je njen zaročenec med služenjem pehotnega regimenta v Neaplju zbolel in umrl. Tilli je ostala neporočena in vodila je družinsko podjetje, ki pa je doživljalo vzpone in padce, saj je tudi Ptuj močno prizadela gospodarska kriza, ko je upadla prodaja kož. Družino je prizadela tudi smrt staršev, saj sta 1836 umrla zaradi kolere. Po vrnitvi Georga obstaja svetlo upanje, da bodo težave premagali. Sin sicer pomaga v strojarstvu, a zaradi razsipnega življenja njegove žene Angele, družinsko blagajno vedno bolj prazni. Ko je nekega dne zgorela njihova delavnica, so imeli vse večje dolge. Da bi obnovili delavnico, se je Tilli odločila prodati očetov vinograd v Halozah. Denar od prodaje je ukradla Angele, saj ni več želela živeti takšnega življenja. Na koncu je morala Tilli prodati Wundsamovo hišo in se z bolehnim bratom preselil v manjšo hiško na Ptuj. Georg je kmalu za tem umrl. Tako po njegovi smrti ni več nihče nosil priimka Wundsam. Tilli je po Georgovi smrti pomagala svojim sestram in ubogim v svojem mestu.

2.2 Strojarstvo na Ptuj

Strojar v SSKJ pomeni: *kdor se poklicno ukvarja s strojenjem, kdor se poklicno ukvarja s predelovanjem surovih živalskih kož v usnje* (odnesti kože k strojarju). Navedene so tudi njene sopomenke: *črêslâ r, garbar, ledrar*.² Kot piše Marija Hernja Masten v članku *Večstoletna tradicija usnjarstva v Ptuj*, je ptujska najstarejša izpričana obrtniška četrt usnjarska, ki se omenja že leta 1291. Ležala je pri Dravi in je mejila na Dravsko ulico. Usnjarstvo je bilo na Ptuj zaradi agrarne okolice in redne dobave živalskih kož v 14. stoletju že zelo razvito, sicer pa je bil Ptuj v času od 14. do 17. stoletja znan po trgovanju z živino, kožami in usnjem na daljavo. Ob Dravi stoječe hiše imajo še danes na sklepnikih upodobljen strojarstvo znak, strojarstvo čeber nad katerim sta prekržana strojarstvo noža. Usnjarska obrt je imela k hiši zapisano tudi realno usnjarsko pravico. Iz cehovske organiziranosti je usnjarstvo v 19. stoletju preraslo v industrijo (Pirich, Potočnik). Pirichi so leta 1916 ustanovili Petovio, usnjarsko industrijo, d. d. na Bregu. Izdelovali so usnje, usnjeno galanterijo ter čevlje. Podjetje je imelo 24 prodajalnic s 50 prodajalci, v tovarni pa

² <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=strojar&AllNoHeadword=strojar>

je bilo 1936 zaposlenih 156 delavcev. Leta 1945 je bila tovarna nacionalizirana in razpuščena (Masten, 1985).

Slika 2: Pogled na cehovsko četrt z desnega brega reke Drave v 19. stoletju.

Vir: <https://homocumolat.com/2023/08/22/foto-dokument-ptuj-nekoc-1740-1984/#jp-carousel-50210>

2.3 Književna oseba

Medtem ko lirski pesnik po navadi neposredno izpoveduje razpoloženje in je potemtakem edina književna oseba prave lirske pesmi lirski izpovedovalec sam, tako imenovani lirski subjekt, se v pripovednem besedilu mimo pripovedovalca, ki niti ni nujno udeležen v pripovednem dogajanju (navidezno je udeležen v njem le tako imenovani prvoosebni pripovedovalec) mimetično ponavlja cela vrsta različnih oseb nekatere bolj, druge manj opazno. Pripovedovalčeva pozornost je do nekaterih od njih temeljitejša, zato porabi zanje več besedila, vrsta drugih pa ga ne zanima prav zelo, zanimajo ga le toliko, kolikor sodelujejo v življenju in delovanju onih prvih. Po tovrstni pozornosti in s tem kajpada tehtnosti za književno besedilo ločimo **glavne** in **stranske književne osebe** (Kmecl, 1996).

2.3.1 Karakterizacija

Da bi bralec med posameznimi osebami razločeval, je treba književne osebe **označiti** in **karakterizirati**. Ustreznih postopkov je mnogo, najpreprostejša je označitev s krstnim ali rodbinskim imenom, kar je značilno tudi za osebe obravnavanega romana. Vse osebe so poimenovane z imenom in priimkom (npr. *Tilli Wundsam*), nekateri imajo zgolj ime (npr. *dekla Thresel*) ali pa samo priimek, ime je okrajšano (npr. dekan *C. J. Kellner*).

Vsaka knjižna oseba ni značajsko/karakterno razvidna – zlasti če je to stranska oseba, če ni psihološko motivirana ipd. Sicer Kmecl raje uporablja slovenski termin “označiti” kot “karakterizirati”, saj meni, da je pomensko manj vezana. Književne osebe lahko pisatelj karakterizira:

- a) neposredno (izrecno navede/opiše njihove lastnosti) in
- b) posredno.

Pri neposredni karakterizaciji gre za tako imenovane zunanje, tudi neposredne karakterizacije, imenovanja in zaznamovanja oseb po nekaterih značilnih zunanjih lastnostih. V navedenih primerih so le eno- ali nekajbesedne, eliptične. Lahko pa so tudi razsežnejše, pri čemer gre po navadi za opis zunanosti takšne osebe.

Pri posredni karakterizaciji pa gre za takšne oznake, ki zaznamujejo književno osebo s posebnostmi njegovega notranjega, duhovnega življenja, kakor se kaže v njenem obnašanju, recimo govorjenju (Kmecl, 1996).

O karakterizaciji govori tudi Silva Trdina v knjigi *Besedna umetnost*, ki jo imenuje označitev oz. karakterizacija. Definira jo kot opis in oris človekove zunanosti in duševnih lastnosti. Delimo jo lahko na pasivno in aktivno karakterizacijo. Kadar gre za opisovanje človekovih telesnih in duševnih lastnosti, govorimo o pasivni karakterizaciji. O aktivni karakterizaciji pa govorimo tedaj, ko gre za oris človekovega značaja v dejanju (Trdina, 1958).

Za omenjen roman je pri določenih osebah značilna tako neposredna kot tudi posredna karakterizacija oseb, saj so poimenovane z imeni, priimki, tudi z opisi poklicev, obenem pa razbiramo tudi posebnosti notranjega, duhovnega življenja.

3 EMPIRIČNI DEL

V tem delu raziskovalne naloge sem se usmerila v raziskovanje književnih oseb, njihove karakterizacije, predstaviti sem želela vse realne zgodovinske osebnosti, pregledno predstaviti poklice, ki so jih književne osebe imele, ali funkcije, ki so jih opravljale.

3.1 Književne osebe v romanu *Strojarska hiša*

Pri branju romana sem naletela na veliko književnih oseb, od katerih so bile nekatere glavne, nekatere pa stranske. Poleg književnih oseb sem velikokrat opazila, da so omenjene ali opisane tudi realne zgodovinske osebnosti ter tudi realne osebe, ki so v času dogajanja romana na Ptujju resnično živele. Če povzamem, sem svoje raziskovanje namenila:

- realnim zgodovinskim osebnostim, katere sem na kratko opisala in jih predstavila v kontekstu z dogajanjem v romanu;
- realnim književnim osebam, ki so na Ptujju v času dogajanja romana (prva polovica 19. stoletja) res živele in delovale;
- fiktivnim književnim osebam in njihovi karakterizaciji.

3.1.1 Realne zgodovinske osebnosti

Ko sem prebirala roman, sem na več mestih naletela na realne zgodovinske osebnosti, ki so mi bile poznane iz zgodovine, glasbe, slovenščine. V romanu te realne zgodovinske osebnosti nimajo aktivne vloge, ampak jih je tretjeosebni vsevedni pripovedovalec vključil v dogajanje, ker so bile pomembne za določeno književno osebo, jo celo zaznamovale, so vplivale na zgodovino idr.:

- **Napoleon Bonaparte** – francoski vojaški in politični vodja, general in cesar (1769–1821).³ V romanu se pojavi pri pogovoru med moškimi, kjer so eni njegovi zagovorniki, drugi nasprotniki. Še posebej naklonjen mu je doktor Neiss, ki ga je zelo oboževal, medtem ko mu Henrik Wundsam ni bil naklonjen: »Ob omizju je bilo vedno živahno zaradi prepira o Napoleonu, ki si ga je doktor zapisal trdno v srce. Kako zelo glasno se je strojar veselil, da je obuti maček, kakor je rad imenoval Korzičana, sedaj zajet in nemočen na Elbi. »Dejstvo je,« je zagodrnjal doktor, »kar boste že še videli, da bo cesar kmalu zopet prišel do časti« (str. 7).

³ https://sl.wikipedia.org/wiki/Napoleon_Bonaparte

- **August von Kotzebue** – nemški pisatelj in dramatik (1761–1819).⁴ V romanu se ga zgolj omeni v povezavi z omenjenim dramskim delom *Nočna muza Nostradamusa*: »Ali ni njegova tudi šaljiva igra 'Nočna muza Nostradamusa', pri kateri sem se morala zadnjič v gledališču tako zelo nasmejati?« Sedaj je bila osuplost gospoda doktorja tolikšna, da je začel mešati kavo. Polglasno je dejal: »Človek se pač zmoti, ta igra je od gospoda Kotzebua« (str. 14).
- **Christoph Martin Wieland** (1733–1813) – nemški pesnik in pisatelj, predstavnik literarnega rokokoja.⁵ V romanu je omenjen pogovor med mlajšo sestro gospoda župana in Neissom o umrlem pesniku Wielandu, kar nam nakaže, da ta pogovor poteka leta 1813, saj je omenjen pesnik umrl 20. januarja 1813: »Kmalu sta bila zatopljena v živahen pogovor o umrlem pesniku Wielandu. S precejšnjim zanimanjem je poslušal Neiss dobro izobraženo damo« (str. 23).
- **Johann Wolfgang von Goethe** – nemški pisatelj, dramatik, pesnik in filozof, do katerega Neiss čuti posebno povezavo, saj je le preko njega »spoznal vrednost te prave poezije« (str. 13). V romanu so omenjena nekatera njegova dela, kot npr. *Dichtung und Wahrheit*.
- **Joseph Haydn** – avstrijski skladatelj (1732–1809).⁶ V romanu je omenjena njegova cesarska himna, ki jo igrajo na birni Georga Wundsama: »Godba je igrala Haydnovo cesarsko himno, trobente so trobile, gardo je obhodil ekscelenca s frontnimi polkovniki, ki so na glavah nosili prečno postavljene avstrijske generalske klobuke« (str. 53).
- **Ferdinand IV. Neapeljski**, sicilijski kralj (1751–1825). Od leta 1759 je pod imenom Ferdinand IV. nosil naslov kralja Neaplja in kralja Sicilije. Od leta 1816 je bil po zmagi v Napoleonovih vojnah in po obnovitvi kraljestva kralj obeh Sicilij.⁷ V romanu je omenjen v povezavi s Tilli in njenim zaročencem Wilhelmom, saj se mora le-ta vrniti v Italijo in braniti kralja: »Sedaj so v Neaplju branili kralja Ferdinanda IV. pred revolucionarji. Vendar bodo v najkrajšem času zopet poklicani domov in takrat se bo lahko vrnil k ljubljeni nevesti« (str. 68–69).
- **Cesar Jožef II.** ali **Jožef II. Habsburško-Lotarinški** – rimsko-nemški cesar (1741–1790). Jožef II. je v letu 1764 postal rimski kralj. Rimsko-nemški cesar je postal po smrti očeta Franca I. (1765). V tem letu mu je mati Marija Terezija priznala sovladarski položaj v habsburških deželah. Po smrti Marije Terezije (1780) je prevzel samostojno vladanje v

⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/August_von_Kotzebue

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Christoph_Martin_Wieland

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Haydn

⁷ https://sl.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_IV._Neapeljski

habsburških deželah. Velja za enega izmed razsvetljenih absolutističnih vladarjev ter je nadaljeval in radikaliziral reforme, ki jih je pričela njegova mati Marija Terezija.⁸ V romanu je omenjen zgolj kot sin Marije Terezije: »Potem sem naenkrat videl modre cesarjeve oči, ki so počivale na meni. Kaj želiš? Je vprašal prijazno. Drgetal sem tako zelo, da nisem mogel spraviti iz sebe nobene besede. Takrat mi je vzel prošnjo iz rok in njegove bleščeče oči so mi obljubljale dodelitev. Po nekaj dnevih je dobila mati s cesarskega urada v roke pozitiven odgovor na prošnjo za moje brezplačno šolanje na dunajski univerzi. Kdo ve, kaj bi bilo brez Jožefa, Edinega« (str. 66).

- **Marija Terezija** (1717–1780) – bila nadvojvodinja Avstrije, kraljica Ogrske in Češke ter edina ženska vladarica habsburških dednih dežel, s cesarskim kronanjem svojega moža Franca I. Štefana pa je postala tudi cesarica Svetega rimskega cesarstva.⁹ V romanu je omenjena na več mestih, zanimiv je predvsem podatek, da je ona na Ptujju dala zgraditi invalidsko hišo: »To mogočno poslopje je dala zgraditi velika cesarica Marija Terezija, da bi s tem izkazala dobroto zvestemu komornemu mestu, ki so ga prizadele mnoge nesreče« (str. 8).
- **Charlotte Corday** oz. **Marie-Anne Charlotte de Corday d'Armont** (1768–1793) je bila osebnost francoske revolucije, ki je 13. julij 1793 ubila revolucionarja in jakobinskega voditelja Jean-Paula Marata.¹⁰ V romanu se omeni zgolj, kako so se ženske v Parizu modno zgledovale po njej.
- **Ludvik XVI.** (1754–1793) – francoski kralj, ki je vladal do aretacije 10. avgusta 1792, ko so ga kot kralja suspendirali zaradi neuspelega poizkusa bega s ciljem sprožiti odpor proti radikalnim spremembam, ki so bile posledice francoske revolucije. Zaradi tega ga je nacionalni konvent spoznal za krivega veleizdaje in ga obsodil na smrtno kazen, ki so jo izvršili 21. januarja 1793.¹¹ Tako kralj Ludvik kot tudi njegova žena sta v romanu omenjena v povezavi s Mimi Riedersberg, ki je kot mlada punca doživela francosko revolucijo in beg iz Pariza. V njenih pripovedovanjih izvemo tudi veliko o kralju in kraljici: »Ludvik XVI. je bil oblečen v pepelnato siv atlas, posejan z zlatimi vezeninami« (str. 77).
- **Marija Antoinetta** ali **Marija Antonija Jožefa Ivana Habsburško-Lotarinška** (1755–1793). Pri petnajstih letih je postala soproga Ludvika XVI. in postala kraljica Francije in Navare. Sicer je najbolj poznana po svojem legendarnem razkošju ter po svojem nesrečnem

⁸ https://sl.wikipedia.org/wiki/Jo%C5%BEef_II._Habsbur%C5%A1ko-Lotarin%C5%A1ki

⁹ https://sl.wikipedia.org/wiki/Marija_Terezija

¹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Charlotte_Corday

¹¹ https://sl.wikipedia.org/wiki/Ludvik_XVI._Francoski

koncu: obtožena za veleizdajo je sredi vladavine terorja bila usmrčena z giljotino na vrhuncu francoske revolucije oktobra 1793.¹² Tako kot njen mož je tudi ona v romanu omenjena v povezavi z Mimi Riedersberg, ki je bila priča francoske revolucije in po njenih pričevanjih lahko izvemo, kako jo je oboževala: »*Veš, Tilli, mnogo je bolečine in žalosti v človeškem življenju, toda kar sem takrat doživela v Franciji, mi je le neznatno osvetlilo trpljenje. Kako lepa je bila naša kraljična, kako zelo jo je francosko ljudstvo slavilo ob njenem prihodu! Videla sem jo v najbogatejših zlato obšitih oblekah, srečno ženo, ob njeni strani najbolj krščansko visokost in lepe otroke*« (str. 102).

- V romanu omeni avtorica pesem »*Poznaš deželo*«: »*Mladi par se je držal za roke. In v blagem sončnem lesku je nato v mehkih tonih zazvenela Mignonina pesem »Poznaš deželo*« (str. 78). Gre za pesem iz opere **Mignon** v treh dejanjih **Ambroisea Thomasa**. Libreto sta po Goethejevi literarni predlogi *Učna leta Wilhelma Meistra* spisala Michel Carre in Jules Barbier. Najznamenitejši odlomek iz opere je arija Mignon »*Li poznaš deželo bajno...*«; melodijo je skladatelj porabil tudi v uverturi in v zaključnem spevu tretjega dejanja. Zaradi srečnega konca v »Mignon«, ki je v očitnem nasprotju z dejanjem Goethejevega romana, je finale opere skladatelj dvakrat predelal za nemške odre, da bi izravnal prevelike razlike med izvirnikom in opernim besedilom.¹³
- Rimski cesar Prob (Probus) ali **Mark Avrelij Prob** (232–282) je bil od 276 do 282 cesar Rimskega cesarstva. Bil je aktiven in uspešen general in natančen uradnik. Med njegovim šestletnim vladanjem so notranje rimske province doživele razcvet, na skoraj celi meji cesarstva pa so v državo stalno vdiral barbarska plemena.¹⁴ V romanu ga tretjeosebni pripovedovalec omeni kot pomembnega začetnika vinogradništva v Halozah: »*Rimljani so griče nekoč imenovali »colles«, kot se je imenoval vsak gričevnat svet. Njihov cesar Probus, rojen Panonec, naj bi tu vpeljal vinogradništvo*« (str. 81).
- **Atila** (406–453) – hunski vojskovodja, ki je kot prvi združil vse Hune in osvojil precejšen del Evrope in Azije. Na Katalunskih poljih (v današnji Franciji) je leta 451 izgubil bitko proti rimskemu generalu Aetiju.¹⁵ V romanu se ga omenja v povezavi s cerkvijo sv. Roka, o katerem še danes govori legenda, da bi naj bil tam pokopan: »*Za sabo so pustili grič s cerkvico sv. Roka, pod katerim se je dal po ljudski pripovedki pokopati hunski kralja Atila z vsemi svojimi zakladi*« (str. 82).

¹² https://sl.wikipedia.org/wiki/Marija_Antoaneta

¹³ <https://en.wikipedia.org/wiki/Mignon>

¹⁴ <https://sl.wikipedia.org/wiki/Prob>

¹⁵ <https://sl.wikipedia.org/wiki/Atila>

- **Victoire Francoska** ali **Marie Louise Thérèse Victoire** (1733–1799) je bila francoska princesa, hči kralja Ludvika XV. in priljubljene kraljice Marie Leszczyńske.¹⁶ V romanu izvemo, kako nenaklonjena ji je bila Filomena: »*Obilna lutka je predstavljala Madame Victoire, teto in sovražnico kraljice, ki je bila oblečena v precej neokusno boljše obarvan žamet*« (str. 77).
- **Princesa Lamballe** ali **Marie Thérèse Louise Savojska, princesa de Lamballe** (1749–1792) je bila članica kadetske veje Savoy-Carignano Savojske hiše. Pri 17 letih je bila poročena z Louisom Alexandrom de Bourbon-Penthièvre, *princem de Lamballe*, dedičem največjega bogastva v Franciji. Po leto dni trajajoči poroki je odšla na francoski kraljevi dvor in postala zaupnica kraljice Marie Antoinette. Umorjena je bila v pokolih septembra 1792 med francosko revolucijo.¹⁷ Če je v romanu Mimi nenaklonjena teti Victoire, je o princesi imela za povedati samo lepe stvari: »*Nasprotno je nosila princesa Lamballe lepe plave kodre in pastirski kostum, zelen kot reka Nil, z uveznimi rdečimi srčastimi cvetovi. Tako se je pač lahko pojavila na kakem poselskem plesu v veličastnih vrtovih Trianona*« (str. 77).
- **Theodor Körner** oz. **Carl Theodor Körner** (1791–1813) je bil nemški pesnik in vojak. Potem ko je nekaj časa živel na Dunaju, kjer je napisal nekaj lahkih komedij in drugih del za Burgtheater, je postal vojak in se pridružil svobodnemu korpusu Lützow v nemškem upor proti Napoleonu. V tem času je pokazal osebni pogum v številnih bojih in navdihoval svoje tovariše z ognjevitimi domoljubnimi besedili, ki jih je skladal.¹⁸ Tretjeosebni pripovedovalec omeni pesnika v povezavi s Tilli, ki težko pričakuje svojega zaročenca, da se vrne: »*Ob mračnih urah je hodila Tilli pogosto h gospodični Mimi, ki jo je vedno znova tolažila: »Potrpi, vojaška nevesta mora biti pogumna, zato boš nekoč še posebno srečna. Pridno beri pesmi Theodorja Körnerja, ki ti jih je zadnjič poslal Wilhelm z Dunaja*« (str. 99).
- **Madame Pompadour** oz. **Jeanne Antoinette Poisson** (1721–1764) – markiza de **Pompadour**, znana tudi kot Madame Pompadour, francoska plemkinja. Ukvarjala se je s politiko in bila ena najbolj vplivnih ljudi na tem področju.¹⁹ V romanu je omenjena zgolj kot pomembna oseba takratnega časa.

¹⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Victoire_of_France

¹⁷ https://simple.wikipedia.org/wiki/Marie_Th%C3%A9r%C3%A8se_Louise_of_Savoy,_Princesse_de_Lamballe

¹⁸ [https://en.wikipedia.org/wiki/Theodor_K%C3%B6rner_\(author\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Theodor_K%C3%B6rner_(author))

¹⁹ https://sl.wikipedia.org/wiki/Madame_de_Pompadour

- **Johann Baptist Strauss I.** (1804–1849), znan tudi kot Johann Strauss starejši, starejši ali oče, je bil avstrijski skladatelj romantike. Bil je znan po svoji lahki glasbi, in sicer valčkih, polkah in galopih, ki jih je populariziral skupaj z Josephom Lannerjem in s tem postavil temelje svojim sinovom – Johannu, Josefu in Eduardu – za nadaljevanje njegove glasbene dinastije. Najbolj znan je po svoji skladbi *Radetzky March* (poimenovan po Josephu Radetzky von Radetz).²⁰ V romanu se ga omeni zgolj v povezavi s plesom, na katerem so zaplesali njegov nov valček.
- **Joseph Lanner** (1801–1843) je bil avstrijski skladatelj plesne glasbe in dirigent plesnega orkestra. Najbolj se ga spominjamo kot enega prvih dunajskih skladateljev, ki je spremenil valček iz preprostega kmečkega plesa v nekaj, v čemer je lahko uživala tudi najvišja družba, bodisi kot spremljava plesa bodisi zaradi same glasbe. Bil je tako slaven kot njegov prijatelj in glasbeni tekmeč Johann Strauss I., ki je bil takrat bolj znan izven Avstrije zaradi svojih koncertnih turnej v tujini, zlasti v Franciji in Angliji.²¹ V romanu je omenjen zgolj v povezavi s tem, da so na plesu zaplesali njegov in Straussov nov valček.
- **Franz Schubert, W. A. Mozart in L. van Beethoven** – skladatelji so zgolj omenjeni v povezavi s Tilli, ki je njihove skladbe igrala na klavir oz. na »špinetek«. Posebej je omenjena Mozartova *Čarobna piščal*: »Tilli je tiho dvignila pokrov in udarila nekaj akordov Mozartove Čarobne piščali« (str. 140).

3.1.2 Realne književne osebe

V spremni besedi romana je zapisano, da je roman *Strojarska hiša* kronika, namenjena pisateljčinem ostarelem očetu:

»Kot štiridesetletna žena in mati je v treh letih napisala literarizirano družinsko kroniko, ki je vključevala tudi spomine na lastno mladost, in jo je potem leta 1912 podarila svojemu očetu na njegov petinsedemdeseti rojstni dan. Z njo je želela ostarelemu očetu, ki je potem umrl 1914, narediti veselje, hkrati pa je tudi želela otrokom predstaviti njihove prednike ter počastiti spomin na svojo ljubljeno mater, ki je umrla leta 1903 in ki ji je pripovedovala zgodbe o prednikih« (str. 198).

²⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Johann_Strauss_I

²¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Lanner

Iz zgornjega odlomka lahko razbiramo, da gre za družino Landwehr, družino pisateljčinih starih staršev po mamini strani. Pisateljica je družinsko ime preimenovala v Wundsam, prav tako je zanimivo, da je sama obiskala Ptuj, kjer je spoznala tudi svojega moža, v drugi polovici 19. stoletja, roman pa je postavila v prvo polovico 19. stoletja, natančneje se zgodba začne leta 1814, torej točno sto let pred izidom roman, ki je datiran v leto 1914. Tako da so člani družine Wundsam fiktivne osebe, ki pa imajo paralele z družino Landwehr. Koliko je realnih paralel, ne moremo ugotoviti. Vsekakor pa lahko rečemo, da je pisateljica zelo dobro poznala zgodovinsko, politično in družbeno dogajanje na Ptuj in Evropi v prvi polovici 19. stoletja ter tudi običaje, navade, praznovanja praznikov in modo, saj je zelo natančno opisovala meščansko oblačilno modo omenjenega časa, prav tako je poznala tudi literate, skladatelje in njihova dela tistega časa, ki jih je vključevala v dogajanje.

Za Matjaža Kmecla je najpreprostejša označitev književne osebe s krstnim ali rodbinskim imenom (Kmecl, 1996). Ta oblika zunanje karakterizacije je značilna tudi za obravnavani roman, saj pisateljica tako glavne kot stranske osebe poimenuje s krstnim imenom (*Georg, Tilli, Justinka* idr.), pogosto doda še rodbinsko ime (*Wundsam, Neiss, Reidersberg* idr.). Imamo pa tudi primere, ko avtorica književno (glavno ali stransko) osebo vpelje v dogajanje po poklicu ali funkciji (npr. *kramar Golob, dekan Kellner* idr.), ponekod navede celo samo poklic (npr. *hlapec je prišel v hišo*).

V nadaljevanju bodo predstavljene realne književne osebe v romanu, za katere obstajajo zgodovinsko izpričani viri, da so resnično obstajale in na Ptuj živele. Na tem mestu je potrebno povedati, da sta Georg Neiss in njegova žena Alojzija tudi dve od glavnih oseb, medtem ko so ostale realne osebe zgolj omenjene v kontekstu in nimajo nobene aktivne vloge.

Doktor Georg Neiss

Zdravnik Georg Neiss je poleg družine Wundsam ena od glavnih književnih oseb romana.

Gre za ptujskega vojaškega zdravnika dr. Neissa, ki je za Ptuj in okolico leta 1807 sestavil krajšo, vendar zanimivo medicinsko topografijo. V njej je opisal tudi prehrabne navade ljudi v mestu in okolici. Po splošnem opisu kmetijstva, za katerega ugotavlja, da je še slabo razvito, navaja, da se krompir tukaj uporablja šele krajši čas in da kmetje šele sedaj spoznavajo njegovo vrednost (Masten, 1995).

Opis: Na začetku dogajanja (leta 1814) je predstavljen kot 50 let star zdravnik, ki sicer ni Ptujčan. Neiss je v romanu poročen z vdovo umrlega župana Straussa. Nosi dolge lase, zvezane v kito na zatilju s črno pentljo. Oblečen je gosposko, in sicer nosi po navadi steklenično zeleni suknjič s škrici, pod roko ima sprehajalno palico, napoleonski klobuk, v žepu ima zeleno biserno denarnico, okroglo voščeno tobačnico, bisernat mošnjiček, v torbi pa »lakrične« palčke za Wundsamova dekleta. Najpogosteje je obut v čevlje z zaponko. Prav tako nepogrešljiv detajl je modri svilen žepni robček. Ima navado, da kjer koli ta robček pusti, namesto le-tega vzame kaj drugega in potem po navadi njegova žena vrača stvari lastnikom. Doma najraje obleče dragoceno, z vijoličnimi cvetovi okrašeno hišno haljo. Ko gre spat, ima črno avbo in svileno haljo. Pozimi nosi kočijaški plašč. Na roki ima želvovinasto uro.

Karakter: izredno postaven mož, zelo priljubljen kot zdravnik, saj mnoge reveže obravnava brez plačila, poravnava jim celo stroške za zdravlila. Je velik simpatizer Napoleona, obožuje nemškega pisatelja Goetheja, veliko in rad bere nemško poezijo. Njegov najboljši prijatelj je Henrik Wundsam. Rad ima dobro hrano, veliko poje, zato je predstavljen kot debel, kar lahko razberemo tudi iz določenih situacij, da je pogosto zadihan, težko gre po stopnicah ali v hribe. Najraje ima, da mu žena v gostilni *Pri zlatem noju* pripravi dobro in obilno kosilo. Ker veliko poje, ga neradi povabijo na praznovanja ali druge priložnosti. Kadi pipo. Je boter več Wundsamovim dekletom. Proti koncu romana več nima posebne aktivne vloge. Prav tako ne vemo, kdaj umre.

Gostilničarka Alojzija Neiss

Velja za najboljšo kuharico v mestu, postavna ženska, ki je po smrti moža 1809 sama prevzela gostilno *Pri zlatem noju* (danes hotel Mitra v Prešernovi ulici).²²

Opis: Gospa Neiss je vdova župana Straussa. Kasneje se poroči z zdravnikom Neissom. Iz romana razberemo, da ima Zefi, tako jo kličejo po domače, tri že skoraj odrasle otroke iz prvega zakona, sina Antona (Tonček), hčerki Jožico (Zefka) in Nančko, ki se po očetu pišejo Strauss. Po navadi nosi široko nošo in belo rokokojsko avbo. K maši in za praznike se posebej lepo obleče, in sicer gre v čevljih, ki so s suknom prevlečeni in debeli, na glavi ima pozlačeno avbo in črno svileno ruto. Rada nosi klobuk florentinski slamnik.

²² <https://www.hotel-mitra.si/prireditveni-prostori/>

Karakter: Največ skrbi ima s Tončkom, ki nič ne dela, samo troši denar, najbolj pridna od vseh otrok pa je Nančka, ki vedno pomaga v kuhinji. Je zelo gospodarna, prizadevna in verna gospa. Rada ima svojega drugega moža, ki ga rada s svojimi kuharskimi spretnostmi vsak dan razvaja. Redno prihaja k Wundsamovim na pogovor, saj je dobra prijateljica gospe Wundsam in obožuje Tilli, medtem ko pa nove gospodinje in Georgove žene Angele ne prenese, kar ji tudi odkrito pove. Tudi o njeni smrti v romanu ne izvemo ničesar.

Franc Poskočil (Poskoschil)

Je bogat ptujski trgovec, saj iz pisnih virov razbিরamo, da je le-ta skupaj z ženo Marijo Ano leta 1798 za 6500 kupil znano Poskočilovo hišo, ki je stala na mestu, kjer je danes Mestna hiša (Masten 2007, 2). V romanu se ga omeni kot trgovca, ki je zahajal tudi k Wundsamom, saj je bil njihov družinski prijatelj. Bil je trgovec, pri katerem so Wundsamovi kupovali kavo in čaj, ki bi naj bil zelo dober: »*Morda bi raje popili kavico ali pravi kitajski čaj? Veste, ta je od Poskočila, ta pa od Stieglerja, ki ni tako dober*« (str. 76).

Karl Jožef Neumann

V romanu se že relativno hitro omeni novega župana gospoda Jožefa Neumanna: »*Na stolpu je udarila ura in vstopil je služabnik zakupnika gradu Gornji Ptuj. Slovesno mu je izročil paket knjig, ki jih je prinesel iz Gradca njegov gospodar, župan in poveljnik meščanske garde, gospod Jožef Neumann*« (str. 13). Po pričevanju Raispa je postal Karl Jožef Neumann župan Ptujja 12. avgusta leta 1808, in sicer je bil drugi izvoljeni župan (Raisp, 1858). Prav tako se novega župana v romanu omenja v povezavi z ukrepi, ki jih je le-ta dal uresničiti na Ptujju: »*Wundsam, Neiss in Reidersberg so se usedli k znancem in začeli z zanimivimi pogovori o dejavnostih novega župana. Razpravljali so o uredbi, po kateri na novo zidanih hiš ne smejo več pokrivati s škodlami. Treba bo odstraniti tudi grdo obzidje okoli cerkve*« (str. 60). To obzidje so potem resnično porušili.²³

²³ V cerkvene stene je vzdanih več nagrobnikov, saj je bilo do leta 1775 okrog cerkve pokopališče, ki so ga omenjenega leta ukinili in prestavili v Kanižo. Vso pokopališko obzidje so odstranili šele leta 1827 in do leta 1830 očistili oziroma splanirali prostor okoli cerkve in mestnega stolpa. S tem posegom je ta prostor stopil iz svoje sakralne izoliranosti in se vključil v neposredno mestno življenje. Kljub temu je ohranil bogato arheološko dediščino, saj segajo tukajšnji pokopi vse do 2. stoletja, kot to dokazujejo prej omenjeni v cerkev vzdani nagrobniki. (<https://discoverptuj.eu/prostirska-cerkev-sv-jurija-na-ptuju/>)

Jožef Meglič

Župnik Meglič je omenjen pri poroki najmlajše Wundsamove hčeri Marjanke in njenega izbranca Hansa Goloba: »*Par je poročil gospod okrožni dekan Meglič, nekoč Marjankin veroučitelj*« (str. 135). Matej Slekovec v *Škofija in nadduhovnija v Ptuj* (1889) piše, da je prevzel leta 1822 na željo posredovanja nadvojvode Ivana od cesarja Franca podeljeno nadžupnijo na Ptuju, katero je vodil 20 let.

Karol Jožef Kellner

V romanu je Kellner omenjen kot dekan in stolni kanonik: »*Dekan in spoštovani stolni kanonik C. J. Kellner je le nerad vstavil v cerkveno matično knjigo namesto očetovega imena besedico »neznani«* (str. 19). Ptujski kronist Ferdinand Raisp omeni, je bil Kellner stolni kanonik in dekan od 1812 do 1820 ter da je dal narediti mogočen marmorni oltar (Raisp, 1858). Matej Slekovec je o Kellnerju napisal veliko več podatkov, in sicer da je bil častni kanonik, sekovski, okrožni dekan in nadžupnik na Ptuju med 1812–1821. Rodil se je 18. marca 1751 v Dornavskem gradu, kjer je bil njegov oče Jožef Karol Kellner večletni oskrbnik. 1760 je oče poslal sina k avguštincem v Poljano (Pollau) na Nemškem. Ondi je z izvrstnim uspehom dovršil svoje študije in bil 2. aprila 1774 posvečen v mašnika. Iz Poljane je Karol Jožef Kellner prišel 1812 za nadžupnika in okrožnega dekana v Ptuj, kjer si je pridobil toliko zaslug na področju šolstva, da ga je cesar Franc 10. julija 1820 imenoval s častnim korarjem Sekovskim. Umrli je 11. avgusta 1821 (Slekovec, 1889).

Družina Guldenbrein ali Guldenprein

Omenjena družina je znana mariborska trgovska družina, ki se je ukvarjala z vinom.²⁴ Družina je omenjena v povezavi s Filomeno Reidersberg, ki se poroči z enim od sinov in se preseli v Maribor, vendar se po njegovi smrti preseli nazaj na Ptuj k bratu, kjer pomaga vzgajati otroke.

Mildenburžani

Ko sem naletela v romanu na zapis o tej družini, sem preverila v pisnih virih, kaj bom o le-tej izvedela, vendar pa nisem zasledila nič o tej ptujski družini. Vse, kar o tej družini izvemo, je iz samega romana: »*Mildenburžani, tako so se imenovali predniki mlinarjev, so bili po videzu*

²⁴ https://sistory.si/media/legacy/publikacije/41001-42000/41749/kronika_47_1999_3.pdf

miroljubni ljudje. Takrat je prišlo leto 1600 in cesar Ferdinand II. je odposlal v mesto svojo komisijo in lendknehte z dvema bandercema, ki so morali po sodbi dati vse protestante dežele izgnati, če se niso dali najpozneje v osmih dneh preklicati in se vrniti v katoliško vero. Mildenburgani se niso preklicali, temveč so spravili skupaj premično imetje, zapustili lepi mlin in se izselili s tolikimi drugimi pogumnimi meščani na Bavarsko» (str. 44).

3.1.3 Fiktivne književne osebe

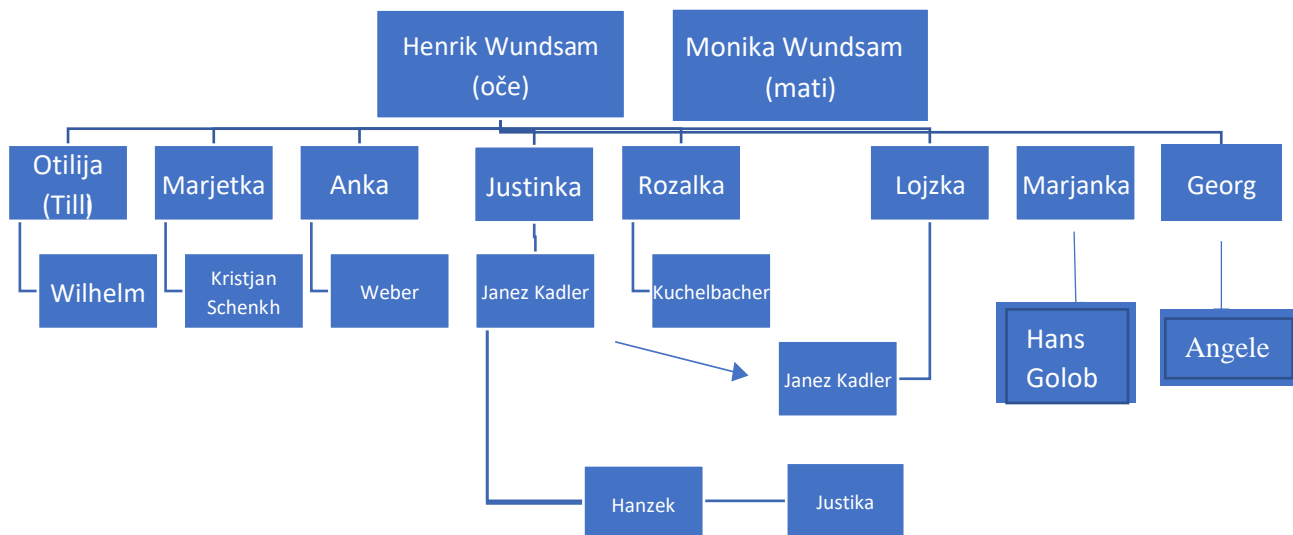
Kot sem že zapisala v uvodu tega poglavja, je težko določiti, ali gre pri družini Wundsam za pisateljčino družino Landwehr. Dejstvo je, da je pisateljica pripovedovanja svoje mame o pisateljčinih prednikih zapisala kot kroniko, saj jo je želela kot spomin na svojo mater podariti očetu za rojstni dan. In to je dovolj tehten podatek, da so podatki realni, da bi se lahko nekatere osebe v kroniki in romanu ujemale, je pa dejstvo tudi, da se časovno dogajanje v romanu ne ujema z življenjem pisateljice, saj se zgodba začne leta 1814, pisateljica pa je rojena 1861 in celotna zgodba temelji na ustnem viru pisateljčine mame oz. je verjetno pretežni del opisanega dogajanja v romanu nastalo na podlagi pripovedovanj npr. pisateljčine matere. Zato sem se odločila, da družino Wundsam tretiram kot izmišljeno, ki pa ima zaradi materinih pripovedovanj realne temelje. Prav tako je treba upoštevati tudi, da družina Wundsam živi v prvi polovici 19. stoletja (začetek romana je datiran v letu 1814), pisateljica pa je obravnavani roman objavila sto let kasneje leta 1914. Prav tako nisem v nobenem dokumentu iz tistega časa v povezavi s Ptujem našla na priimek Wundsam.

Družina Wundsam

Družina Wundsam je meščanska družina, ki živi v Zgornji Dravski ulici, kjer je v prvi polovici 19. stoletja cvetela cehovska četrt. Wundsamovi so strojarji in obrt jim daje neko blagostanje, kar je razvidno tudi iz samega dogajanja. Poglavar družine je Henrik Wundsam, ki ima z ženo na začetku romana sedem hčera. Je dober obrtnik, varčen, strog, a želi si sina, ki bo nadaljeval njegovo obrt. To se tudi zgodi, ko se jim rodi osmi otrok – sin Georg. A sreča traja le kratek čas, saj se dekli Nežki pripeti tragičen dogodek, ko med plesom Georg umre. Wundsamka zapade v depresijo, ki pa jo reši nadomestni sin grbaste Hanike. In življenje pri Wundsamovih ponovno najde smisel. Družina daje veliko pozornosti šoli in izobraževanju. Dekleta hodijo v šolo k Minoritom, prav tako kasneje tudi Georg. Obenem se dekleta učijo tudi vseh običajnih hišnih opravil, kot kuhanje, šivanje, igrajo na instrumente idr. Usoda jih doleti večkrat. Ne samo da sin Georg ne zna gospodariti in vse prihranke nameni svoji razvajeni ženi, v plamenih izgubijo delavnico in s tem

vir dohodkov. Georgove dolgove pri Židu Herschlu poplačajo tako, da morajo prodati vinograd ter ostale nepremičnine. Starša umreta za kugo, Georg zboli za pljučnico in ko mu žena z denarjem pobegne, več ne okreva. Ves čas ga neguje sestra Tilli, a kljub temu komaj 26 let star umre.

Družinsko drevo družine Wundsam

Iz samega dogajanja v romanu lahko bralec detajlirano razbere družinsko kroniko omenjene družine, tudi letnice rojstev ali smrti nekaterih družinskih članov, poroke idr.

- Ker bom o Tilli kot glavni osebi več pisala kasneje, naj tukaj samo omenim, da je bila zaročena z oficirjem Wilhelmom, ki pa je umrl in tako je Tilli ostala neporočena do konca življenja.
- Marjetka se je poročila z Kristjanom Schenkhom – zemljiškim posestnikom iz Velike Nedelje,
- Anka se poroči z Webrom iz Borla. Poroka je bila 1824.
- Leta 1825 se je poročila Justinka s strojarskim mojstrom Kadlerjem iz Maribora.
- Ker Justinka po dolgi bolezni umre, se Kadler poroči z Lojzko. Lojzka je bila mirna ženska in se je z zelo energičnim in koleričnim možem dobro ujela. Imela sta veliko otrok.
- Rozalka se je isto leto zaročila s strojarjevim sinom Kuchelbacherjem iz Slovenj Gradca. Poročila sta se 1826.
- Georg se je poročil z Avstrijko Angele.
- Najmlajša hči Marjanka se poroči s kramarjevim sinom Hansom Golobom.
- Henrik in Monika Wundsam umreta 6. junija 1836.
- Georg Wundsam umre 1842.

3.1.3.1 Glavne osebe

Henrik Wundsam

Opis: Je oče in poglavar družine. Je strojar in dober gospodar, kar lahko razberemo iz samega ekonomskega stanja družine. Družina namreč živi dobro, imajo kar dve hišni pomočnici, klavir, bogato opremljene sobe, oblačijo se meščansko. Rad je lepo in bogato oblečen. Najraje ima vezeno hišno kapico, karirasti suknjič, palico in klobuk. Npr. za poroko ali birmo ima oblečen zelen svilen telovnik in visok siv cilinder. Umre za kugo 6. junija 1836 ob 18. uri.

Karakter: Je strog oče, tudi do sina in čeprav ga vsi zagovarjajo, rad sam vzgaja strogo, ga tudi skrega ali celo pretepe. Ne prenese, če se pri mizi med obedi govori. Njegov najboljši prijatelj je zdravnik Neiss, s katerim rad kramlja o aktualnih političnih zadevah, še posebej o Napoleonu, ki ga ne mara. Prav tako ima dobre odnose z bogatimi ptujskimi trgovci, kot so Poschinger, Stiegler in Poskočil. Največ pozornosti nameni vzgoji sina, za katerega upa, da bo zrasel v dobrega strojarja in prevzel domačo obrt. Za velike družinske dogodke in praznike se kot gospodar vedno izkaže za obilno postrežbo.

Monika Wundsam

Opis: Gospa Wundsam je velika, suha mršava ženska kot ograjna letva, na vsaki strani glave nosi dva kodra, ki ju navija na rumene usnjene navijače. Je mati 8 otrok, 7 hčera in 1 sina. Boleha za putiko. Umre prav tako za kugo 6. junija 1836 dve uri za možem.

Karakter: Je dobra, skrbna in varčna gospodinja, po navadi nosi širok predpasnik. Ko ji umre sin Georg, zapade v depresijo. To rešijo, da ji »podtaknejo« sina grbaste Hanike, kar ji povrne življenje, saj je prepričana, da ji ga je vrnil Bog. Je dobra mati, zelo verna, dobra gostiteljica, vedno postreže z obilo hrane. Največ pozornosti nameni sinu, ki mu zaradi dogodka ob rojstvu vse dovoli. Njena zelo dobra prijateljica je Alojzija Neiss, s katero se redno sestaja na popoldanskem čaju ali kavici, kjer kramljata o aktualnih dogodkih v mestu.

Tilli Wundsam

Opis: Je najstarejša hči družine Wundsam in kot vsa dekleta ima tudi ona rdeče lase, povezane v kite. Na začetku romana je stara 16 let. Ima rjave oči. Hodi k zasebnim uram k učitelju pomočniku, učila se je pri stotniških vdovah in v invalidski hiši šiviljstva, a ni bila spretna.

Karakter: je zelo prijazna, ustrežljiva, mirna, preudarna. Kot gospodinja je odlična. Igra špinet,²⁵ še posebej blizu so ji Mozartove arije, dobro pozna tudi Haydna. Pri zaroki z Wilhelmom je stara 20 let. Ko okoli Katarininega (25. november) izve, da je njen zaročenec umrl od močvirske mrzlice, jo to neverjetno pretrese in enostavno ne more verjeti. In od tega dne nosi vse do svoje smrti samo še črnino. Ostane doma in pomaga v gospodinjstvu ter vzgaja sestre in brata. Po smrti staršev, ki jih v času bolehanja neguje, prevzame gospodarjenje hiše in obrti. Ko se vrne brat, mu sicer stoji ob strani, mu pa tudi vedno odkrito, a mirno in preudarno pove svoje mnenje glede porabe denarja, ki ga Georg nameni razvajeni ženi. Ko bratu žena pobegne, ga spodbuja in rešuje hišo in obrt, vendar ji to ne uspe, zato mora vse prodati in se z oslabljenim bratom preseliti v majhno hiško pod grad. Tam neguje brata vse do njegove smrti, sama pa do svoje smrti pomaga slabotnim.

Georg Wundsam

Opis: Georg (rojen 1815 na pustni torek), ni pravi sin družine Wundsam, ampak po smrti lastnega sina, prav tako Georga, in grbaste Hanike, podtaknejo Wundsamki Hanikinega otroka pod pretvezo, da se je zgodil čudež. Ima temne kodraste lase in plave oči. Oblečen je po navadi v belo vrhnjo oblekico, kapico z naborki, srajčico z rokavčki z rdečim svilenim trakom. Ko pri petnajstih letih konča šolo, upa oče, da bo prevzel obrt, a iz kože goveda ali ovce ni sposoben dati, ne more si zapomniti cene kož, nasploh se izmika delu, kjer koli se lahko. Njegova želja je, da bi postal gledališki igralec. Ker oče noče niti slišati za to, mora Georg k zetu Kadlerju v Maribor za vajenca. Ko se vrne kot izučeni strojar, odide po svetu in se po nekaj letih vrne z zaročenko, s katero se potem tudi poroči. Vendar zakon nima sreče, saj je Angele preveč razvajena, on pa preveč zaljubljen, zato ji želi uresničiti vse želje, ki pa so povezane z denarjem, zato se Georg vedno bolj zadolžuje. Na koncu mu žena z denarjem pobegne, sam pa zbolí in na dan sv. Uršule (21. oktobra) leta 1842 umre, star komaj 26 let.

²⁵ <https://sl.wikipedia.org/wiki/Spinet>

Karakter: Je zelo razvajan in divji otrok, rad trpinči mačke, v šoli je poreden, ima tudi slabe ocene. Ko izve od sošolca resnico o tem, da ni Wundsam, mu je zelo težko. Sicer je na zunaj zelo nagajiv, tudi marsikomu škodljiv, je v notranjosti zelo ranljiv in nežnega srca. Vedno dela proti pravilom, je len otrok, nezainteresiran, nič se mu ne da, počel bi samo neumnosti. Edino, ki posluša, je Tilli, ki ga tudi kaznuje. Najraje ima, če mu zaigra na špinet. Da je takšen, je kriva mati, ki ga vzgaja zelo liberalno; predvsem ga zagovarja, mu vse dovoli. Očeta se boji, saj mu norčij, ki jih počne, ne dopušča in opraviči. Zato ostali očetu marsikaj zamolčijo. Ljudi straši, da bo skočil v Dravo. Ko ga oče želi pretepsti z brezovo palico zaradi ure, ki jo je zamenjal za žveglo, mu v obraz reče, da ga ne more pretepati, saj ni njegov oče. Zelo je zaljubljen v ženo Angele, ki ji omogoči vse, kar je povezano z denarjem, zato se vedno bolj zadolžuje. Ko ženi več ne more omogočiti tistega razkošja, ga zapusti, on pa zboli za pljučnico, nato pa »verjeno« od žalosti in obupa umre.

3.1.3.2 Stranske osebe

Kot stranske osebe nastopajo vse Tilline sestre, ki niso veliko omenjene, ampak zgolj, ko so se poročile ali prišle obiskat domačo hišo.

Matilda Mildenburg: je mlinarjeva hči, stanuje nedaleč od Wundsamovih. Georg se rad z njo igra, polna je sonca in čara, edinka, strogo vzgojena. Na birmi ima na glavi venček spominčic, beli valoviti kodri, modre oči. Georg se vanjo zaljubi kot petnajstletni fant (leta 1831). Podari ji zlat prstan, preden odide po svetu, kar njej pomeni, da se bo z njo poročil, zato ga čaka. Ko se vrne z zaročenko Angele, ji to stre srce in z ljubeznijo zaključi oz. pravi, da je ljubezen pustila v Wundsamovi hiši. Po nekaj letih se na očetovo željo poroči s Herschlom, ki ji ni sicer všeč, a se vda usodi. Tilli jo želi od te poroke odvrniti, a brez uspeha. V nadaljevanju izvemo, da postane mama dvojčkom.

Agneza Babić – Nežka: hišna gospodinja pri Wundsamovih, mlado, močno, snažno in prikupno dekle. Je otrok viničarskih staršev iz Haloz. Kot petletna pride v mesto služiti, saj je bilo pri njih doma deset otrok. Zna nemško, obiskovala je farno (mestno) šolo. Zadolžena je, da pestuje malega Georga, vse ostale hčere pa Leni. Nekega dne se ji pripeti nesreča, ko si želi plesati z mladimi vojaki. Georga pusti v stranski sobi, kjer ga pa težki vojaški plašči zadušijo. Tega si ne more odpustiti, s skokom v Dravo želi narediti samomor, vendar jo reši sosedov hlapec Franček, s katerim pobegne iz mesta, kjer v bližini Jurkloštra postane dekla. Najraje ima oblečeno svetlo poletno obleko s predpasnikom, lase ima spete v plavi kitki. Ima črne oči, razžarjena lica, bele

roke. Ko gre na ples, nosi rdečo obleko gospodarice, plet ter pisano svileno ruto (značilno za slovenke). Rada ima ljudske plese.

Grbasta Hanika: je pohabljen ženska s skrivljeno postavo. Ima lepe plave lase, modre oči. Je gluhonema od rojstva. Zahaja v meščanske hiše, kjer krpa in šiva. Trikrat je bila noseča, dvakrat je rodila mrtvega otroka, tretjič pa rodi zdravega sina Georga, ki ga po njeni zgodnji smrti, saj ji popušča srce, posvoji družina Wundsam. Rada nosi rdeč plet.

Stara Leni: s pravim imenom Magdalena Kienruss – je pomočnica pri Wundsamovih, ki skrbi za vsa dekleta. Na koncu jo streže Tilli in ostala dekleta, saj postane hroma v rokah in nogah. Tilli natančno opiše, kako želi biti pokopana (bela krsta idr.). Umre na pepelnico stara dvaindevetdeset let. Od tega je 40 let služila Wundsamovim in skoraj toliko pri njihovih starših. Je zelo mirna in ponižna ženska, skrbna kuharica in varuška.

Mimi Riedersberg: preživela je francosko revolucijo, saj gre v Pariz in postane prva spletična in vzgojiteljica otroka od neke aristokratske družine. Uspe ji pobegniti in se preko Nemčije vrne leta 1793 kot 70 let stara na Ptuj k sestri, kjer zaradi tega doživlja travme. Pogosto govori o begu iz Pariza, francoskem kralju in kraljici. Popolnoma se zapre vase in rada goji rože. Umre, stara devetdeset let.

Mladenič Franček: prikupen pomočnik iz Laškega, uči se strojarstva, da bi doma prevzel posel. Dobro igra na drumlice. Ima močne roke. Všeč mu je dekla Nežka, ki jo tudi reši pred samomorom, ko se le-ta želi vreči v valove Drave, po tem ko je po njeni krivdi umrl Georg. S Frančkom ponoči pobegneta in verjetno zaživita skupaj nekje v bližini Jurkloštra.

Dekla Thresel: po pobegu Nežke prevzame delo gospodinje pri Wundsamovih. Je učiteljeva hči iz Ormoža, lepo zna pisati, zato gospodarju Wundsamu pomaga pisati poslovna pisma. Sicer je mirna, pridna in skrbna dekla.

Franc Reidersberg: je splavarski mojster in dober prijatelj Henrika Wundsama. Ima dva sinova Franca (pravni svetovalec v Gradcu) in Wilhelma (poročnik v nekem avstrijskem pehotnem regimentu v Neaplju). Iz romana izvemo, da so Riegersbergi stara ptujka družina. Frančev oče je bil ranjen kot avstrijski oficir v sedemletni vojni. Zaradi dokazane hrabrosti ga je v dunajskem

poljskem lazaretu osebno obiskala Marija Terezija. Franc ima tri otroke ter dve sestri – Filomeno in Mimi. Filomena se poroči z bogatim trgovcem Guldenbreinom ali Guldenpreimom iz Maribora. Ko Francu umre žena, skrbita za njegove štiri otroke obe sestri. Ker noben od sinov noče naslediti očeta pri splavarjenju, preda obrt tujim ljudem, sam pa se umakne. Sin Wilhelm, ki kot oficir služi v Neaplju, se zaroči s Tilli, vendar umre za mrzlico. Franc je sinu Georgu birmanski boter.

Filomena Riedersberg (poročena Guldenpreim): kot teta je pri vzgoji bratovih otrok stroga in ne dopušča niti najmanjšega razvajanja. Kaznuje otroke, če so poredni. Poročila se je v Maribor v družino Guldenpreim, vendar se ponovno preseli k bratu in sestri na Ptuj, ko ji mož umre ter pomaga vzgajati bratove štiri otroke.

Wilhelm Riedersberg: vojak, ki služi v Neaplju. Ko se nahaja za nekaj časa na Ptuj, se zaljubi v Tilli in ko Ptuj zapusti, ga prevzame neka slutnja: »*Neka nenavadna notranja slutnja mu je govorila: »Nikoli več je ne bom videl!*« (str. 90), kar se kasneje tudi potrdi, saj še pred poroko v Neaplju umre za mrzlico. Je zelo lepo vzgojen, miren fant, zelo olikan. Prav tako je zelo čustven človek, kar se vidi tudi iz pisem, ki jih piše Tilli. V njih izpoveduje svojo ljubezen z veliko toplino in lepimi besedami. Iz romana izvemo, da sodeluje pri izkopavanju Pompejev. Umre za mrzlico v Neaplju.

V romanu je omenjenih še veliko oseb, ki pa nimajo nobene vloge ali zgolj posredno:

- **doktor Matija Unger** – Neissovo prijatelj v Gradcu, ki mu pošilja različne knjige, med drugim svetovne književnike, kot so Goethe.
- **Ferdl Šmid** – fant, ki pove resnico Georgu o tem, da je posvojen.
- **Pepek Cvetič** in **Florjan Vodopivec** – kočarska otroka, ki jima je Wundsam birmanski boter.
- **Stotnik Perenwalde** – prijatelj od Wilhelma, ki prinese Tilli zadnje imetje in jo prosi celo za roko.
- **Stiegler** in **Poschinger** – prav tako ptujska trgovca, o katerih pa iz zgodovinskih virov ni znanega nič, sta pa prav tako družinska prijatelja Henrika Wundsama.
- Omenjeni so še: trgovec **Stiegler**, brivec in jezični krojač **Kandidus Krpica**, gospod **von Schmelzer**, torbarski mojster **Sallezel**, najstarejši pomočnik **Matevž**, stotnik **Zlatny**, slikar **de Carli**.

3.2 Poklici in dejavnosti

Avtorica je v romanu omenila določene poklice, funkcije in dejavnosti, vendar le-te podrobno niso opisane. Še posebej me je presenetilo, da strojarska dejavnost, s katero se je ukvarjala družina Wundsam, katere nekateri člani so glavne osebe romana, prav tako ni opisana, ampak naletimo zgolj na nekaj podatkov, in sicer da so imeli delavnico, kjer so visele kože, ki so zelo smrdele, da je prodaja kož upadla, da jim je delavnica s kožami zgorela idr.

Zanimivo in obenem logično je, da nekaterih izmed omenjenih poklicev danes več ni ali pa se je njihovo poimenovanje spremenilo.

- a) Poklici, ki jih danes več ni: mitničar, splavarski mojster, strojar, torbarski mojster, kramar (trgovec s cenenim, navadno drobnim blagom),²⁶ nočni čuvaj, orožar.
- b) Ostali poklici oz. dejavnosti, ki so jih osebe opravljale: kuharica, zdravnik, kmetje, viničarji, hišnik invalidskega doma, skrbnica invalidskega doma, okrajni dekan in stolni kanonik, babica, upravnik gradu Majšperk, oficir, trgovec, kosec, brivec, krojač, župan.

²⁶ <https://www.fran.si/iskanje?View=1&Query=kramar>

4 REZULTATI IN DISKUSIJA

V 9. razredu sem se odločila za raziskovalno nalogo na področju slovenščine. Ker tudi sama v prostem času zelo rada berem, sem želela raziskovanje usmeriti v smer književnosti. Lani me je res navdušila raziskovalna naloga devetošolke Eve Hvalec, ki je raziskovala književni čas in prostor v romanu *Strojarska hiša*. Na tekmovanju so ji rekli, da bi bilo dobro raziskati še osebe in ko sem se spomnila na to, sem vedela, da bom o tem raziskovala. Prav tako se sama zgodba dogaja na Ptuju, kar me res navdušuje.

Knjigo sem počasi začela prebirati in si iz nje tudi izpisovala pomembne podatke ter začela graditi mojo raziskovalno nalogo. Zastavila sem si tudi tri hipoteze, katere sem na podlagi raziskovanja tudi potrdila ali ovrgla. Še posebej sem se osredotočila na opisane osebe ter njihov karakter.

V uvodu sem predstavila namene, cilje in strukturo naloge, metode dela in hipoteze.

Nadaljevala sem s teoretičnimi osnovami, kjer sem opisala pisateljico Anno Wittulo in pa njeno literarno ustvarjanje. Na kratko sem opisala samo zgodbo romana *Strojarska hiša* in zapisala tudi nekaj o strojarski dejavnosti, ki se je takrat dogajala na Ptuju in je tudi del romana. Razložila sem tudi pojme književna oseba in karakterizacija.

Po tem je sledil težji del raziskovanja, empirični del. S pomočjo knjige sem raziskovala književne osebe v romanu. Predstavila sem vse realne zgodovinske osebnosti, ki so bile v zgodbi omenjene. Nato sem se osredotočila na realne književne osebe, ki so na Ptuju resnično obstajale, nato pa je bilo težišče usmerjeno v fiktivne osebe, od katerih prevladujejo člani družine Wundsam, ter jih tako kot realne razdelila na glavne in stranske.

Vsako književno osebo sem posebej na kratko opisala in opredelila njen značaj oz. karakter. Prikazala sem tudi družinsko drevo, ki se je skozi zgodbo izrisovalo. Ker pa tudi poklici dodajo karakterju osebe svoj del, sem naštel še vse poklice, dejavnosti in funkcije, ki so v romanu omenjeni.

Kar me je že na začetku še posebej zanimalo, sem v obliki hipotez navedla v uvodu naloge, le-te pa so bile tudi predmet raziskovanja:

H1 Družina Wundsam je sicer fiktivna, delno pa temelji realnih okoliščinah.

Ta hipoteza temelji na dejstvu, da je Ana Wittula napisala družinsko kroniko in jo posvetila svojemu očetu za petinsedemdeseti rojstni dan. Sicer ni imela namena kronike objaviti, le napisati spomine na družino in svojim otrokom predstaviti njihove prednike ter počastiti spomin na svojo mater, ki ji je pripovedovala zgodbe o prednikih. Zato sem predvidevala, da je družina Wundsam sicer realno obstajala, vendar verjetno pod priimkom Landwehr, morda so določeni liki dodani ali odvzeti, njihov karakter spremenjen. Vsekakor ne morem trditi, da so člani družine v celoti realne osebe kot tudi ne, da so v celoti fiktivne. Zakaj:

- *Pisateljica je pisala roman, ki se dogaja v prvi polovici 19. stoletja, rodila pa se je petdeset let kasneje, izdala ga je natanko sto let kasneje, če vemo, da se zgodba romana začne 1814, roman pa izide 1914.*
- *Pisateljčina mama Anna (rojena Landwehr) je bila rojena na Ptuju v obrtniški družini v prvi polovici 19. stoletja in je hčerki pripovedovala zgodbe o svoji družini, tako da je imela pisateljica pred seboj zanesljivi vir realnih informacij.*
- *Te pridobljene informacije oz. pripovedovanja so morala biti zelo natančna, saj je pisateljica natančno poznala ne samo aktualne dogodke prve polovice 19. stoletja (npr. Napoleona izženejo na Elbo, Mimina pripovedovanja in natančen opis francoske revolucije in bega iz Pariza, kdo je bil takrat na Ptuju dekan, župan, zdravnik idr.).*
- *Pisateljica je prav tako mestoma detajlirano opisala modo, kulturo, običaje, navade Ptujčanov, praznike tistega časa, natančno je opisala tudi zunanost mesta, ki je imel v določenih obsekih drugačno podobo kot potem v drugi polovici 19. stoletja, ko je pisateljica na Ptuju živela (npr. obzidje okrog cerkve sv. Jurija, ki ga v romanu omenja, so porušili 1827 in ga sama ni več videla). Dobro je poznala, kaj so Ptujčani brali, kako so se oblačili, čeprav vemo, da se je moda v 19. stoletju hitro spreminjala.*
- *Tudi opisi hiše in njenih prostor so od vseh notranjih prostor v romanu zelo natančno opisani, in sicer tako pohištvo, jedilni pribor, slike na stenah idr. Tako da bi lahko zagotovo rekla, da je lahko pisateljica tako podrobno opisala prostore te hiše samo zato, ker je, ko je nekaj časa živela na Ptuju, stanovala v tej hiši. Podrobno je opisano samo stanovanje gospoda Neissa v gostilni pri Zlatem noju (danes hotel Mitra), kar pa nakazuje na to, da je gostilna obstajala še kasneje, ko je Anna živela nekaj časa na Ptuju, prav tako je pisateljica napisala še ne roman, ki se dogaja ravno v tej gostilni.*

- *Pisateljica je pisala družinsko kroniko, ki ji jo je želela podariti svojemu očetu za rojstni dan kot spomin na svoje prednike. Torej bi imela neka v celoti izmišljena zgodba o prednikih za očeta sploh kak pomen? Verjetno ne.*

Zakaj pa je družina fiktivna?

- *Nikjer v pisnih virih o Ptujju v prvi polovici 19. stoletja nisem naletela na priimek Wundsam, tudi ne v povezavi s strojarsko dejavnostjo.*
- *Pisateljica družine in njenih članov osebno ni poznala, ampak zgolj iz pripovedovanj, kar lahko prepričljivost in verodostojnost opisov in oznak oseb zmanjša, saj bi lahko katero osebo dodala, izvzela, spremenila njen karakter idr.*

H2 Roman *Strojarska hiša* ni samo zgodba o družini Wundsam, ampak je bogat vir o realnih osebah in zgodovinskih osebnostih.

Ko sem prebirala roman, sem naletela na veliko oseb, ki jih do takrat še sploh nisem poznala ali sem o nekaterih slišala zgolj bežno pri pouku slovenščine, glasbene umetnosti ali zgodovini. In ko sem te osebe raziskovala po spletu in v drugih virih, se mi je obzorje samo širilo in tako sem spoznala realne osebe, ki so živele na Ptujju v prvi polovici 19. stoletja (doktor Neiss, trgovec Poskočil idr.) in realne zgodovinske osebnosti omenjenega časa, ki so pisale zgodovino (npr. Napoleon, Ludvik XVI., Haydn idr.).

H3 Tilli Wundsam v določenih segmentih karakterizira pisateljčino mamo Anno Landwehr.

Ker gre za družinsko kroniko, sem predvidevala, da bi lahko bila ena od oseb tudi Annina mama, ki je živela na Ptujju v prvi polovici 19. stoletja, bila je hči barvarskega mojstra, kar dokazuje, da je poznala cehovsko četrt in obrtnike, njihovo življenje in vsakdan. Seveda je to nemogoče potrditi, saj nam za to manjka verodostojnih in preverljivih podatkov. Ker je pisateljica želela to kroniko podariti očetu za rojstni dan kot spomin na svojo mamo oz. njegovo ženo, bi lahko Tilli v določenih segmentih karakterizirala pisateljčino mamo, saj bi s tem izpolnila zastavljeni cilj napisati spomin na lastno mater in ta spomin v obliki kronike podariti očetu.

5 ZAKLJUČEK

Hvaležna sem, da sem letos s pomočjo drugačnega načina poglobljanja v literaturo pridobila bolj pozitiven odnos do branja in dojemanja napisanih dejstev. Prebrani roman me je popeljal v obdobje življenja strojarjev in življenja takratnih meščanov, ki so stopali po mestnih ulicah našega prečudovitega Ptuja. Ko se sedaj sprehajam po mestu in se oziram po zgradbah, ki so omenjene v knjigi, si znam v živo predstavljati, kako so živele osebe, ki so v knjigi omenjene, kako živahno je bilo na ulicah ob praznikih, kako so se ženske v prelepih oblekah sprehajale po hladnih ulicah, kako so praznovali praznike.

Ob začetku raziskovanja me je precej skrbelo, saj se mi je zdelo, da za nalogo ne bi bilo dovolj podatkov. Ko pa sem se bolj poglobila v raziskovanje, se je nabralo kar precej podatkov. Vesela sem, da sem se lotila raziskovanja literarnega dela tako podrobno, saj sem prepričana, da mi je to dalo drugačen pogled in globino, ki jo bom znala s pridom uporabiti pri nadaljnjem prebiranju literature in raziskovanje le-te.

Sem pa dobila navdih za nadaljnje raziskovanje, saj želim natančno predstaviti oblačilno modo oseb v romanu, saj je avtorica le-temu namenila veliko prostora. Natančno je opisala pokrivala za različne priložnosti (avba, napoleonski klobuk, ruta idr.), oblačila (dragocene obleke iz žameta ali svile, frake, suknjiče), obutev (visoke pete, visoki škornji), načine oblačenja moških in žensk ob določenih priložnostih (maša, birma, poroka, vsakdan), kar pa pomeni dragocen vir za raziskovanje oblačilne mode na Ptuj v prvi polovici 19. stoletja.

6 VIRI IN LITERATURA

- Hernja Masten, M. (1985). *Večstoletna tradicija usnjarstva v Ptuju*. V Ptujski zbornik V. Ptuj, Zgodovinsko društvo.
- Hernja Masten, M. (1995). *Vpisna knjiga meščanov mesta Ptuja 1684–1917*. Ptuj, Zgodovinski arhiv.
- Kmecl, M. (1996). *Mala literarna teorija*. Ljubljana, Mihelač & Nešović.
- Raisp, F. (1858). *Pettau, Steiermarks älteste Stadt und ihre Umgebung, topografisch-historisch geschildert*. Graz, 1858.
- Slekovec, M. (1889). *Škofija in nadduhovnja v Ptuji*. Maribor: Tiskarna sv. Cirila.
- Trdina, S. (1958). *Besedna umetnost*. Ljubljana: MK.
- Wittula, A. (2011). *Strojarska hiša*. Radovljica: Didakta. Zgodovinski arhiv.

6.1 Spletna literatura in viri

- Alojzija Strauss. Pridobljeno 1. 1. 2025 s <https://www.hotel-mitra.si/prireditveni-prostori/>
- Arheološke raziskave ob prenovi mestne tržnice na Ptuju. Pridobljeno 2. 3. 2024 s <https://www.skupinastik.si/arheoloske-raziskave-ob-prenovi-mestne-trznice-na-ptuju/>
- Atila. Pridobljeno 11. 1. 2025 s <https://sl.wikipedia.org/wiki/Atila>
- August von Kotzebue. Pridobljeno 12. 2. 2025 s https://en.wikipedia.org/wiki/August_von_Kotzebue
- Cehovska četrt z desnega brega reke Drave konec 19. stoletja. Pridobljeno 12. 11. 2024 s <https://homocumulat.com/2023/08/22/foto-dokument-ptuj-nekoc-1740-1984/#jp-carousel-50210>
- Cerkev s. Jurija. Pridobljeno 1. 2. 2025 s <https://discoverptuj.eu/prostijska-cerkev-sv-jurija-na-ptuju/>
- Cesar Jožef II. Pridobljeno 29. 12. 2024 s https://sl.wikipedia.org/wiki/Jo%C5%BEef_II._Habsbur%C5%A1ko-Lotarin%C5%A1ki
- Charlotte Corday. Pridobljeno 29. 12. 2024 s https://en.wikipedia.org/wiki/Charlotte_Corday
- Christoph Martin Wieland. Pridobljeno 2. 3. 2025 s https://en.wikipedia.org/wiki/Christoph_Martin_Wieland
- Digitalna knjižnica Slovenije. Pridobljeno 12. 12. 2023 in 3. 3. 2024 s <https://www.dlib.si/>
- Družina Guldenbrein. Pridobljeno 12. 2. 2025 s https://sistory.si/media/legacy/publikacije/41001-42000/41749/kronika_47_1999_3.pdf
- Ferdinand IV. Neapeljski. Pridobljeno 29. 12. 2024 s https://sl.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_IV._Neapeljski
- Fran. Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. SSKJ. Pridobljeno 1. 12. 2024 s <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=strojar&AllNoHeadword=strojar>
- Grajsko obzidje. Pridobljeno 12. 12. 2024 s <https://discoverptuj.eu/prostijska-cerkev-sv-jurija-na-ptuju/>
- Habjanič, I. (2020). *WITTULA, Anna (1861–1918)*. Obrazi slovenskih pokrajin. Mestna knjižnica Kranj, 2020. Pridobljeno 29. 12. 2024 s <https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/wittula-anna/>
- Johann Strauss. Pridobljeno 20. 12. 2024 s https://en.wikipedia.org/wiki/Johann_Strauss_I
- Joseph Haydn. Pridobljeno 2. 2. 2025 s https://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Haydn
- Joseph Lanner. Pridobljeno 20. 11. 2024 s https://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Lanner
- Kramar. Pridobljeno 20. 2. 2025 s <https://www.fran.si/iskanje?View=1&Query=kramar>

Ludvik XVI. Francoski. Pridobljeno 20. 11. 2024 s [https://sl.wikipedia.org/wiki/Ludvik XVI. Francoski](https://sl.wikipedia.org/wiki/Ludvik_XVI._Francoski)

Madame Pompadour. Pridobljeno 29. 12. 2024 s [https://sl.wikipedia.org/wiki/Madame de Pompadour](https://sl.wikipedia.org/wiki/Madame_de_Pompadour)

Marija Antoaneta. Pridobljeno 12. 2. 2025 s [https://sl.wikipedia.org/wiki/Marija Antoaneta](https://sl.wikipedia.org/wiki/Marija_Antoaneta)

Marija Terezija. Pridobljeno 29. 11. 2024 s [https://sl.wikipedia.org/wiki/Marija Terezija](https://sl.wikipedia.org/wiki/Marija_Terezija)

Marie Louise Therese Victorie. Pridobljeno 1. 2. 2025 s [https://en.wikipedia.org/wiki/Victoire of France](https://en.wikipedia.org/wiki/Victoire_of_France)

Napoleon Bonaparte. Pridobljeno 2. 2. 2025 s [https://sl.wikipedia.org/wiki/Napoleon Bonaparte](https://sl.wikipedia.org/wiki/Napoleon_Bonaparte)

Opera Mignon. Pridobljeno 2. 2. 2025 s <https://en.wikipedia.org/wiki/Mignon>

Princesa Lamballe. Pridobljeno 12. 2. 2025 s [https://simple.wikipedia.org/wiki/Marie Th%C3%A9r%C3%A8se Louise of Savoy, Princesse de Lamballe](https://simple.wikipedia.org/wiki/Marie_Th%C3%A9r%C3%A8se_Louise_of_Savoy,_Princesse_de_Lamballe)

Pesnik Christoph Martin Wieland. Pridobljeno 27. 12. 2024 s [https://en.wikipedia.org/wiki/Christoph Martin Wieland](https://en.wikipedia.org/wiki/Christoph_Martin_Wieland)

Rimski cesar Prob. Pridobljeno 29. 12. 2024 s <https://sl.wikipedia.org/wiki/Prob>

Strojar. Pridobljeno 2. 2. 2025 s <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=strojar> s

Theodor Körner. Pridobljeno 29. 12. 2024

Špinet. Pridobljeno 2. 2. 2025 s <https://sl.wikipedia.org/wiki/Spinet>
[https://en.wikipedia.org/wiki/Theodor K%C3%B6rner \(author\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Theodor_K%C3%B6rner_(author))